

STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMO CENTRAS

ALEKSANDRO STULGINSKIO UNIVERSITETO VEIKLOS VERTINIMO IŠVADOS

INSTITUTIONAL REVIEW REPORT ALEKSANDRAS STULGINSKIS UNIVERSITY

Grupės vadovas:

Team leader:

Prof. Bent Schmidt-Nielsen

Grupės nariai:

Team members:

Prof. Frank van der Duyn Schouten

Prof. Carmen Fenoll

Prof. Maris Klavins

Arminas Varanauskas

Kęstutis Ambrozaitis

Vertinimo sekretorius:

Review secretary:

Dr. Norma Ryan

TURINYS

I. ĮVADAS	4
II. PAGRINDINĖ INFORMACIJA APIE INSTITUCIJĄ	5
III. STRATEGINIS VALDYMAS	6
IV. STUDIJOS IR MOKYMASIS VISĄ GYVENIMĄ	9
V. MOKSLO IR (ARBA) MENO VEIKLA	12
VI. POVEIKIS REGIONO IR VISOS ŠALIES RAIDAI	14
VII. GEROSIOS PRAKTIKOS PAVYZDŽIAI IR REKOMENDACIJOS	15
VIII. ĮVERTINIMAS	17
A priedas	18
PRIEDAS. ALEKSANDRO STULGINSKIO ATSAKYMAS DĖL VERTINIMO IŠVADŲ	20

SANTRUMPOS

ASU	Aleksandro Stulginskio universitetas
KT	Kvalifikacijos tobulinimas
ECTS	Europos kreditų kaupimo ir perkėlimo sistema
ES	Europos Sąjunga
ŠMM	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija
ŽŪM	Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija
SA	Aleksandro Stulginskio universiteto Studentų atstovybė
CQAHE	Centre for Quality Assessment in Higher Education
SKVC	Studijų kokybės vertinimo centras
SS	Savianalizės suvestinė

I. ĮVADAS

1. **Aleksandro Stulginskio universiteto** (toliau - **ASU** arba **Universitetas**) veiklos vertinimą organizavo Studijų kokybės vertinimo centras (toliau - **SKVC**), Lietuva, veikiantis įgaliota institucija Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka. Vertinimas atliktas remiantis 2010 m. rugsėjo 22 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 1317 Aukštųjų mokyklų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašu bei „. bei 2010 m. spalio 25 d. SKVC direktoriaus įsakymu Nr. 1-01-135 patvirtinta Aukštosios mokyklos veiklos vertinimo metodika.
2. Studijų kokybės vertinimo centras, Lietuva, sudarė išorinio vertinimo grupę, kurią sudarė prof. Bent Schmidt-Nielsen (Danija) - pirmininkas, prof. Maris Klavins (Latvija), prof. Frankas van der Duyn Schouten (Nyderlandai), prof. Karmen Fenoll (Ispanija), Arminas Varanauskas (Lietuva) - studentų atstovas, Kęstutis Ambrozaitis (darbdavių atstovas) (Lietuva) ir dr. Norma Ryan (Airija) (vertinimo sekretorė).
3. Pirminis vertinimo išvadų pagrindas – raštu parengta savianalizės suvestinė ir jos priedai, kuriuos ASU pateikė SKVC. Ekspertų grupė apsvarstė savianalizės suvestinę, aptarė joje nurodytus pastebėjimus ir suformulavo klausimus pokalbiams, kurie vyks vizito į universitetą metu.
4. Vizitas Universitete vyko 2012 m. spalio 9-11 dienomis. Vizito metu ekspertų grupė išnagrinėjo universiteto struktūrą, jos valdymo sistemą, strateginio planavimo klausimus, studijų organizavimą, kokybės užtikrinimo būdus, personalo kvalifikacijas, materialiuosius išteklius, mokslinę veiklą ir ASU poveikį regiono ir šalies raidai. Šiais tikslais ekspertų grupė diskutavo su Universiteto administracijos nariais, personalo darbuotojais, kurie dalyvavo rengiant savianalizės suvestinę, dėstytojais, tyrėjais, studentais, absolventais, darbdaviais ir kitais išorės socialiniais partneriais, tarp jų vietos ir šalies valdžios atstovais. Ekspertų grupė išsamiai apžiūrėjo Universitetą, kad susidarytų asmeninę nuomonę apie materialiuosius išteklius. Po vizito universitete ekspertų grupės pirminės išvados buvo žodžiu pristatytos Universiteto vadovams, taip pat dalyvavo personalo ir studentų atstovai.

II. PAGRINDINĖ INFORMACIJA APIE INSTITUCIJĄ

5. Aleksandro Stulginskio universitetas yra valstybinis universitetas, kurio studijų programos ir mokslinių tyrimų veikla grindžiama giliomis žemės ūkio mokslo ir studijų tradicijomis. Iš pradžių Universitetas buvo įkurtas kaip Aukštieji kursai 1920 metais Kaune, o Lietuvos universitetas įkurtas 1924 metais. 1924 m. agronomijos ir miškininkystės studijos iš Lietuvos universiteto buvo perkeltos į Žemės ūkio akademiją, kuri įsteigta tais pačiais metais Dotnuvoje. 1946 m. jis buvo perkeltas į Kauną, o 1964 m. - į atskirą akademinį miestelį netoli Kauno miesto. Po Lietuvos nepriklausomybės atgavimo Akademijos valdymas buvo modernizuotas, įkurta šiuolaikiška trijų lygių švietimo sistema (bakalauro, magistro ir doktorantūros programos), buvo sukurtos moksliniais tyrimais pagrįstos studijos ir pasiūlyta studijų programų, atitinkančių rinkos poreikius. 1996 metais įstaigai buvo suteiktas universiteto statusas ir oficialiai ji buvo pavadinta Lietuvos žemės ūkio universitetu. 2011 m. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu universitetui suteiktas pirmojo Lietuvos Respublikos Prezidento vardas ir jis pavadintas Aleksandro Stulginskio universitetu.

6. 2011 m. įgyvendinti reikšmingi Universiteto struktūros, valdymo ir statuso pokyčiai, buvo išrinkta nauja Universiteto taryba ir Universiteto rektorius. Tuo metu Universitetas iš biudžetinės įstaigos tapo viešąja įstaiga, išplėsta jo misija ir apima platesnį gamtos ir aplinkotyros mokslų spektrą.

7. 2011 m. Universitete buvo 5410 studentų, akademinio personalo 469, iš kurių 385 dėstytojai (profesorai, docentai, lektoriai) ir 84 tyrėjai.

8. Universitete yra 5 fakultetai:

- a) Agronomijos fakultetas
- b) Ekonomikos ir vadybos fakultetas
- c) Miškų ir ekologijos fakultetas
- d) Vandens ūkio ir žemėtvarkos fakultetas
- e) Žemės ūkio inžinerijos fakultetas

Universitete yra 16 akademinų padalinių (įgyvendinus naują strateginį planą jų skaičius sumažėjo, prieš tai buvo 32), kurie siūlo 15 bakalauro ir 17 magistrantūros programų kartu su dviem Universiteto mokslinių tyrimų institutais ir kitais su fakultetais susijusiais padaliniais, siekiančiais skatinti mokslinių tyrimų veiklą.

9. Universiteto parengta savianalizės suvestinė apėmė jo veiklą ir pokyčius nuo 2006 iki 2011 metų. Tai labai reikšmingų pokyčių laikotarpis, įskaitant ir išrės faktorius, tokius kaip Lietuvos Respublikos teisės aktų pakeitimai. Siekiant atspindėti kai kuriuos naujausius pokyčius, SS taip pat apėmė 2012 m. pirmuosius aštuonis mėnesius.

10. P 2011 m. pabaigoje patvirtinta patikslinta Universiteto misija teigia:

MES, UNIVERSITETO BENDRUOMENĖ, KURIAME IR SKLEIDŽIAME MOKSLO ŽINIAS, NUOŠIRDŽIAI SIEKIAME, KAD KIEKVIENAS LIETUVOS ŽMOGUS TURĖTŲ SAUGŲ IR SVEIKĄ MAISTĄ BEI PILNAVERTĘ GYVENIMO APLINKĄ.

III. STRATEGINIS VALDYMAS

11. Ekspertų grupė išnagrinėjo ASU strateginį valdymą atsižvelgdama į SKVC metodikoje ir gairėse išdėstytus kriterijus, taip pat apsvaustė, kaip strateginis planas atitinka tikslą, aptarė susitarimus dėl plano viešumą ir jo prieinamumą socialiniams partneriams bei plačiajai visuomenei, taip pat jo įgyvendinimo garantijas ir valdymo efektyvumą.

12. Ekspertų grupei buvo išsiųstos tiek ankstesnio strateginio plano, kuriuo institucija vadovavosi iki 2010 m. lapkričio, tiek naujo peržiūrėto strateginio plano 2012-2020 m. kopijos. Šie dokumentai buvo labai naudingi ekspertų grupei, juose buvo pateikta puiki ASU apžvalga, vizija ir ateities siekiai. Ekspertų grupė buvo išsamiai informuota apie naujausius šalies teisės aktų pakeitimus, taip pat paties Universiteto organizacinius ir valdymo pokyčius. Žinodami, kad apžvelgtas laikotarpis yra nuo 2006 iki 2011 metų, ekspertai pokalbių ir diskusijų metu pagrindinį dėmesį skyrė naujame strateginiame plane pateiktų siekių ir juos grindžiančios informacijos aptarimui, taip pat stengėsi išsiaiškinti, kaip keitėsi situacija pastaruoju laikotarpiu.

13. ASU užima unikalią vietą tarp Lietuvos universitetų, kadangi visa universiteto švietimo ir mokslinių tyrimų veikla yra orientuota į žemės ūkį plačiąja prasme. Lietuvoje taip pat yra nemažai kolegijų, kurios siūlo su žemės ūkiu susijusias kvalifikacijos kėlimo kursus studijų programas, tačiau nė viena iš jų nėra universitetas, todėl negali pasiūlyti magistrantūros ir doktorantūros programų šiose srityse. Vis dėl to ekspertų grupė susidarė įspūdį, kad ASU, kaip klasikinio žemės ūkio universiteto, pozicija Lietuvoje nėra pakankamai stipri ir turėtų būti plėtojamos mokslinių tyrimų ir švietimo programų naujos kryptys ir iniciatyvos. Taigi, šiuo metu Universitetas ir toliau ieško savo atitinkamos vietos Lietuvos švietimo rinkoje ir siekia aktyviai ir sėkmingai konkuruoti nacionaliniu lygmeniu. Tai suteikia ASU naujų galimybių, bet iškelia ir iššūkių, norint įvykdyti savo strateginius tikslus ir uždavinius.

14. Ekspertų grupė itin teigiamai vertino 2012 - 2020 metų strateginio plano kokybę ir aiškumą. Misija yra koncentruota ir nurodanti tikslią veiklos kryptį, aiškiai apibrėžia viziją dėl kryptių, kurias Universitetas norėtų plėtoti šiuolaikotarpiu. Misija itin aiškiai suderinta su šalies įsipareigojimais žemės ūkio, miškininkystės ir kaimo plėtros srityse.

15. Susitikimai su rektoriumi ir kitais Universiteto vadovybės nariais parodė akivaizdų pritarimą planui, ateities vizijai ir jame įrašytiems strateginiams tikslams ir uždaviniams. Grupei buvo paaiškinta, kad planas sukurtas konsultuojantis su visais socialiniais partneriais (universiteto vidine bendruomene ir išorės partneriais), ir nebuvo baigtas tol, kol nebuvo susitarta dėl nuomonių ir apsvaustytos teiktos rekomendacijos.

16. Plane aprašyti tikslai ir uždaviniai yra suderinti su Lietuvos nacionaliniais plėtros planais. Šiuo metu Lietuva neturi išsamaus Nacionalinio plėtros plano, į kurį būtų įtrauktos visos Respublikai svarbios sritys, tačiau yra nemažai atskirų planų, susijusių su konkrečiomis sritimis ir šalies darbotvarkėmis. Trys iš jų yra: Kaimo plėtros planas, Miškininkystės plėtros planas ir Bioenergetikos plėtros planas. ASU strateginis planas visiškai suderintas su šiais

trimis nacionaliniais strateginiais planais ir akivaizdu, kad institucija yra informuota apie nacionalinius tikslus šiose srityse ir nori dalyvauti specialistų, galinčių dirbti šiose srityse, ugdyme ir rengime. Vertinant iš ASU perspektyvos nacionaliniuose planuose yra vienas ribojantis veiksnys - noras apriboti miškininkystės programų absolventų skaičių iki 100 per metus. Tai taip pat atitinka įstaigos tikslus. Nacionaliniuose planuose taip pat nurodyta inžinerijos specialistų trūkumo šalyje problema ir ASU yra įsipareigojęs didinti inžinerinių specialybių diplomuotų specialistų skaičių, ypač magistro lygmens.

17. Prieš priimant planą Universiteto taryboje, vyko ilgos diskusijos tiek pačiame ASU, tiek su išorės socialinių partnerių grupėmis, tarp jų absolventais, vietos ir nacionalinės valdžios atstovais ir darbdaviais. Todėl pati Universiteto bendruomenė priėmė ir suprato planą. Universiteto ambicijas aiškiai suprato ir joms pritarė vadovybė, personalas ir studentai bei pramonės ir verslo atstovai. Ekspertų grupė susitiko su Universiteto tarybos nariais, kurie išreiškė savo paramą nustatytiems strateginiams tikslams.

18. Ekspertų grupė nustatė, kad aiškiai aprašyta ne tik ASU strategija ateinančių aštuonerių metų laikotarpiui, bet vadovybės nustatyti pagrindiniai veiklos rodikliai yra tinkamos priemonės plano įgyvendinimui stebėti. Rodikliai yra aprašyti plane, tačiau kontroliuojami naudojant duomenų bazę elektroniniu būdu. Ekspertams buvo parodyta programa, taip pat įteiktos spausdintinės šių rodiklių kopijos, stebėsenos planas ir iki šiol pasiekta pažanga. Stebėsenos planas yra labai aiškus ir konkretus, su įvardintam personalui paskirtomis užduotimis, datomis, veiksmais, kurių turi būti imtasi, ir aiškiu rezultatu, kurie turi būti pasiekti, supratimu. Ekspertų grupė teigiamai vertina pateiktą informaciją, kuri patvirtino įvykusių pokalbių metu ASU strateginį planą, suderintą ir su tarptautiniais tikslais, Europos aukštojo mokslo erdvės nuostatomis plėtros ir Europos mokslinių tyrimų erdvės nuostatomis.

19. Grupė nustatė, kad strateginio plano veiksmų įgyvendinimo stebėjimo tvarka yra parengta, ji yra tinkama ir atitinka tikslą. Tai patvirtino tiek iš anksto pateikta medžiaga raštu iki apsilankymo Universitete, tiek diskusijos, įvykusios su personalu ir vadovybės atstovais.

20. Universiteto ateities veiklos planą galima gauti spausdintinėje formoje. Nustatyta, kad visi pagrindiniai socialiniai partneriai yra susipažinę su planu ir jo tikslais. Akivaizdu, kad Universiteto planas yra ne tik plačiai pristatytas Universiteto viduje, bet jam taip pat pritaria darbuotojai ir noriai bendradarbiauja su vadovybe įgyvendinant numatytus veiksmus.

21. Grupė savianalizės suvestinėje perskaitė apie naujai įvykusius akademinių padalinių ir vadovybės pasikeitimus. Ši informacija taip pat buvo patvirtinta pokalbių ir diskusijų metu. Ekspertai pasikeitimus išsamiai aptarė su naujai suformuotos Tarybos ir Senato nariais, taip pat vadovybės atstovais. Jie nustatė, kad įstaigos pokyčiai atitinka Universiteto strategiją ir skirti patenkinti įstaigos švietimo tolesnės plėtros ir mokslinių tyrimų darbotvarkės poreikius.

22. Visiškai akivaizdus ASU noras bendradarbiauti su išorės socialiniais partneriais, taip pat išorės socialinių partnerių noras bendradarbiauti su ASU. Atstovai, su kuriais susitiko ekspertai, labai palankiai vertino ASU tikslus ir aiškiai nurodė absolventų, kuriuos rengia ASU, poreikį Lietuvoje bei pritarė, kad reikia stiprinti mokslinių tyrimų sritis. Išorės socialiniai partneriai patvirtino, kad, jų nuomone, norint užtikrinti nuolatinę Lietuvos plėtrą yra svarbu, kad ASU ir toliau sutelktų dėmesį į švietimą ir mokslinius tyrimus žemės ūkio srityje, t. y. visais atvejais vartojant žodį „žemės ūkis“ plačiausia prasme.

23. Ekspertų grupė itin teigiamai vertina išorės socialinių partnerių įsipareigojimą ir rekomenduoja Universitetui sukurti Patariamąją tarybą, kurią sudarytų išorės socialiniai partneriai, patariantys ir rekomenduotys svarbiais, ypač ateities kryptių ir planavimo, klausimais.

24. Akivaizdu, kad yra svarstomas akademinio personalo tobulinimo poreikis, ypač mokslinių tyrimų srityje. Didelis dėmesys skiriamas darbuotojų skatinimui įsitraukti į mokslinius tyrimus ir užtikrinti, kad rezultatai būtų skelbiami nacionaliniuose ir tarptautiniuose leidiniuose. ASU kuria infrastruktūrą, reikalingą moksliniams tyrimams vykdyti, ypač per „Nemuno“ slėnio projektą - pramonės partnerystė su ASU. Ši veikla vis dar ankstyvuosiuose vystymosi etapuose, tačiau darbas su laboratorijomis beveik baigtas, bet dar neveikia.

25. Strateginio valdymo apžvalga:

a) Ekspertų grupė nustatė tokias pagrindines ASU strateginio valdymo proceso stipriąsias puses:

- i. Iniciatyvos „iš viršaus į apačią“ ir „iš apačios į viršų“ metodo taikymas kuriant strateginį planą;
- ii. išorės socialinių partnerių dalyvavimas ir parama rengiant planą;
- iii. aiškiai apibrėžtų ir įvertinamų pagrindinių veiklos rodiklių, skirtų plane nurodytų veiksmų įgyvendinimui stebėti, naudojimas;

b. Ekspertų grupė nustatė tokius pagrindinius strateginio valdymo proceso pagrindinius trūkumus:

- i. polinkis į biurokratinę ir centralizuotą sprendimų priėmimo struktūrą;
- ii. rizika, susijusi su ASU (ir apskritai Lietuvoje) valdymo sistema, įskaitant panašias Universiteto senato, Universiteto tarybos ir rektoriaus, kaip aukščiausiojo lygio vykdomosios valdžios, funkcijas.

26. Strateginio valdymo sritis yra vertinama teigiamai.

IV. STUDIJOS IR MOKYMASIS VISĄ GYVENIMĄ

27. ASU siūlo platų bakalauro, magistrantūros ir doktorantūros) studijų programų pasirinkimą Universiteto prioritetinėse studijų srityse. Studentai gali rinktis nuo inžinerijos iki verslo ir ekonomikos programų, tačiau visos programos ypatingą dėmesį skiria pritaikymui ir aktualumui žemės ūkyje. Tiek SS, tiek pokalbiuose su vidaus ir su išorės pagrindiniais partneriais pateikta informacija labai aiškiai įrodo, kad ši ASU kryptis yra labai vertinamas ir laikomas tinkamu bei atitinka regiono ir nacionalinės ekonomikos poreikius.

28. Universitetas turi visapusišką programų įvertinimo, kurią atlieka studentai, sistemą: vertinimą atlieka tiek esami studentai, tiek absolventai. ASU vadovybė ir akademinis personalas parodė aišką įsipareigojimą atsižvelgti į visus siūlymus gerinant studijų programas; akivaizdu, kad imamasi veiksmų. Tačiau studentai ne visada tai akivaizdžiai mato. Studentaimato kai kuriuos veiksmus, kurių ėmėsi Universitetas, bet neformalių ryšių pagalba, o ne per oficialias universiteto viešinimo priemones. Universitetas turėtų užtikrinti, kad Studentų atstovybė visapusiškai atstovautų visai studentų bendruomenei. Studentai turėtų būti informuoti apie tai, kad apklausose ir kitomis priemonėmis pareikšta studentų nuomonė yra atidžiai apsvaistyta, ir, jei reikia, yra imamasi veiksmų. Nenuostabu, kad grįžtamasis ryšys studentams apie atliktų tyrimų rezultatus ir veiksmus, kurių imtasi siekiant pašalinti trūkumus, yra ne toks sistemingas, kaip galėtų būti. Tai yra problema, kuri pastebima daugelyje universitetų visame pasaulyje. Vis dėlto, ekspertų grupė rekomenduoja, kad ASU spręstų šią problemą, ir sukurtų formalią sistemą, kurioje studentai galės teikti informaciją apie vertinimo rezultatus. Tai paskatintų studentus aktyviau dalyvauti apklausose ir kituose vertinimo procesuose.

29. Išsamiai nagrinėjant bakalauro programas, ekspertams susirūpinimą kėlė nedidelis kai kurių bakalauro programų skaičius, ypač inžinerijos mokslų programose. Tai bendra tendencija visame pasaulyje, ne tik ASU. Vis dėlto tai yra problema, ir Universitetas turėtų dėti pastangas kuo greičiau ištaisyti šią situaciją. Dėl mažo skaičiaus Universiteto išlaidos bakalauro programoms yra didelės ir toliau augs, jeigu nebus imtasi veiksmų pakeisti šią tendenciją. Kituose universitetuose nacionaliniu ir tarptautiniu mastu naudojamų modelių pritaikymas, pavyzdžiui, pasiūlomų dalyko modulių didinimas, galėtų paskatinti maksimaliai efektyviai padidinti išteklių naudojimą ir tuo pačiu garantuoti gana platų pasirinkimą studentams. Ekspertų grupė pastebėjo pavyzdžių, kai moduliai siūlomi daugeliui programų ir studentų iš įvairių programų dalyvauja tuose pačiuose užsiėmimuose ir taip padidina programų, ypač pirmaisiais metais, skaičių. Kai kurių veiksmų ASU jau ėmėsi, įskaitant pagirtiną ryšių su mokyklomis programą, atvirų durų dienas du kartus per metus, kai visuomenė kviečiama į ASU susitikti su akademinio personalu ir studentais, susipažinti su vykstančiais pokyčiais, išteklių kokybe ir švietimu.

30. Be pagrindinių ir popagrindinių studijų programų ASU turi išsamią pasiūlymų programą, tiek nuolatinio profesinio tobulinimosi (TPT), tiek mokymosi visą gyvenimą srityse. Programų įvairovė, kuria siekiama asmeninio ir profesinio tobulėjimo, yra sveikintina taip, kaip ir Universiteto darbuotojų įsipareigojimas toliau plėtoti ir tobulinti šias programas. Viešojo ir privataus sektorių išorės socialiniai partneriai Lietuvoje, su kuriais buvo kalbėta,

patvirtino ir pritarė ASU požiūriui į šias programas. Siūlomos programos paprastai yra sukurtos konsultuojantis su atitinkamu sektoriumi, kuris gali būti suinteresuotas programomis, iš asmeninio taip pat profesinio tobulėjimo perspektyvos. Stojimo į programas kriterijai skiriasi priklausomai nuo atskiros programos, į kurias gali būti priimami ir absolventai, ir tie, kurie neturi kvalifikacijos šioje srityje. Tokia lanksti stojimo į šias programas politika yra labai sveikintina ir atitinka institucijos ir nacionalinę strategijas įtraukties ir prieigos prie švietimo aspektu.

31. Ekspertų grupė išnagrinėjo siūlomas programas ir į kiekvieną iš jų įstojusių studentų skaičių. Akivaizdu, kad kai kuriose iš jų yra mažai studentų, o tai kelia grėsmę programų tvarumui. Universitetas neseniai peržiūrėjo visas savo programas, ir kai kurios palaiapsniui yra nutraukiamos ar jas pakeičia kitos, sukurtos taip, kad geriau atlieptų rinkos ir studentų poreikius. Susirūpinimą galėtų kelti gana didelis studijų programų skaičius, kurios išorinių vertintojų nebuvo labai gerai įvertintos dėl dalykų, nustatytų vertinimo metu. Būtų sveikintina perkurti šias programa pasikonsultavus su studentais ir išorės socialiniais partneriais. Užtruktų keletą metų, kol bus galima įvertinti šią naudą.

32. Dauguma KT ir mokymosi visą gyvenimą programų nėra sertifikuotos arba suderintos su kitomis akredituotomis programomis. Tai galėtų būti trūkumas tiems, kurie studijuoja šias programas, ypač, jei absolventai nori išvažiuoti į užsienį, kur darbdaviai, ne taip kaip Lietuvoje, gali būti neinformuoti apie programų kokybę ir standartus. Ekspertų grupė primygtinai rekomenduoja, kad visos siūlomos programos būtų akredituotos, ir kad studentai, kurie sėkmingai baigė programas, gautų sertifikatus, kuriuose būtų įrašytas pavadinimas, atitinkantis lygmenį ir programos standartą. Toks žingsnis taip pat palengvintų užsienio studentų priėmimą į šias programas.

33. Neatrodė, kad studentai, kuriuos apklausė ekspertai, gerai žinotų apie šiuolaikinių informacinių technologijų naudojimą. Personalas informavo grupės ekspertus, kad šiuolaikinės technologijos yra, ir tai yra naudojimas virtualia mokymosi aplinka, vaizdo failai, prenumeruojamos transliacijos ir t.t. Tokių technologijų naudojimas labai padidina besimokančiųjų galimybes dalyvauti mokymosi visą gyvenimą programose, o Universitetui garantuoja, kad jo programos yra pasiekiamos iš visų Lietuvos kampelių. Tai suteikia puikią galimybę ateinančiam kartai ir siekiantiems ASU ir šalies strateginių tikslų ir uždavinių.

34. Tiek SS, tiek diskusijų ir interviu metu ASU pabrėžė internalizacijos strategijos svarbą. Vienas iš pagrindinių šios strategijos elementų - gerokai padidinti užsienio nuolatinių studijų studentų skaičių ASU. Aiškiai suvokiama, kad norint pasiekti šio tikslo programos turi būti siūlomos anglų kalba, taip pat turi būti teikiama parama užsienio studentams, kuri gali skirtis nuo tos, kurios reikia šalies studentams. Užsienio studentų priėmimas į bakalauro programas pradėtas prieš dvejus metus. Ekspertų grupė nesutiko nė vieno iš šių studentų, bet išklusė tiek darbuotojų, tiek studentų iš Lietuvos išreikštą susirūpinimą. Daugiausia susirūpinimo kelia klausimai dėl studentų patirties studijuojant, integravimosi į bendruomenę ASU, o taip pat į regioną. Vis aiškiau suvokiama, kad parama šiems studentams turi būti speciali.

35. Studijų dalykai ir programos užsienio studentams turėtų būti dėstomos anglų kalba. Ne visas akademinis personalas laisvai kalba angliškai, o tai riboja institucijos pasiūlą. Dėstytojai, kurie dėsto anglų kalba, yra skatinami, ypač papildomu atlygiu. Viena vertus, tai gali paskatinti Lietuvos studentų internacionalizacijos procesą, tačiau jie, kita vertus,

nebūtinai pakankamai laisvai kalba anglų kalba, ir tai gali apsunkinti studijų dalykų supratimą. Kai kuriais atvejais tai reiškia, kad dalykai turi būti dėstomi du kartus: vieną kartą lietuvių, o kitą kartą anglų kalba. Tai dvigubina dėstytojų darbo krūvį ir galimai mažina laiką, kurį jie galėtų skirti moksliniams tyrimams ir kitai mokslinei veiklai. Todėl mažai tikėtina, kad tokia tvarka išliks, nes finansiniai ištekliai yra mažinami, ir turi būti rastas kitas sprendimas glaudžiai bendradarbiaujant Universitetui, studentams ir socialiniams partneriams. Ekspertų grupė buvo informuota apie teisinį reikalavimą, kad Lietuvos studentai turi teisę rinktis visas programas, dėstomas nacionaline kalba, išskyrus tuos atvejus, kai studijų ar programos internacionalizacijos aspektai reikalauja, kad kursas būtų dėstomas anglų kalba. Tai būtų Lietuvos Vyriausybės klausimas, jei reikėtų pakeisti šias nuostatas.

36. ASU strategijoje pabrėžiama, kad būtina didinti antrosios ir trečiosios pakopos studijų studentų skaičių - tiek magistrantūros, tiek doktorantūros studentų. Tai atitinka nacionalinę strategiją ir tarptautinę tendenciją. Visų pirma tokiose srityse, kaip inžinerija, kur pastebima tarptautinė tendencija pripažinti ir akredituoti magistro laipsnius, kaip inžinerijos kvalifikaciją, o ne bakalauro laipsnį. Tačiau daugelyje kitų sričių, išskyrus sveikatos priežiūros specialistus, bakalauro programos garantuoja reikalingą išsilavinimą ir neturėtų būtinai persikelti į popagrindinį lygį, kad būtų galima įsidarbinti šiame plėtros etape. Įmanoma, kad ateityje dėl pažangos žemės ūkyje bus reikalingi ir antrosios ar trečiosios studijų pakopos kvalifikacijos. Magistro laipsnis, kaip profesinio tobulėjimo priemonė, po keletos metų darbo vietoje turės didelį privalumą, ir magistro programos vykdymas turėtų būti aktyviai svarstoma visose programose.

37. ASU stebi savo absolventų įsidarbinimo galimybes. Per savo Alumni klubą Universitetas sukūrė duomenų bazę ir saugo informaciją apie savo absolventų įsidarbinimą ir bandymus, siekdamas užtikrinti, kad Universitetas palaikytų ryšį su savo absolventais. Kai kurie absolventai yra Tarybos nariai ir padeda užtikrinti, kad būtų atsižvelgta į absolventų nuomonę rengiant strategiją, taip pat stebi veiklos planą, kuris sukurtas po strategijos, ir siekia užtikrinti, kad būtų imtasi atitinkamų veiksmų.

38. Studijų ir mokymosi visą gyvenimą apžvalga:

- a. Ekspertų grupė mano, kad pagrindinės stipriosios ASU studijų ir mokymosi visą gyvenimą pusės yra:
 - i. įstaigos akademinio personalo lojalumas dėstymui ir švietimui;
 - ii. institucijos strategijos, skirtos užtikrinti nuolatinę personalo paramą į studentą orientuoto studijų srityje, įskaitant dėstytojų tobulinimo programas, vizitus į užsienį siekiant iš kitų tarptautinių institucijų įgyti patirties aktyvaus dėstymo metodikoje;
 - iii. geros programos, tiesiogiai susijusios su institucijos misija ir strateginiais tikslais;
 - iv. programos, kurios svarbios darbo rinkai ir kurių pageidauja darbdaviai;
 - v. glaudūs ir geri ryšiai su pramonės ir socialiniais partneriais;
 - vi. noras bendradarbiauti su išorės partneriais plėtojant mokymosi visą gyvenimą ir kvalifikacijos tobulinimo programas, kurios atitinka Lietuvos pramonės poreikius, o išplėtus jų taikymo sritį, tarptautiniu mastu;
 - vii. lanksti priėmimo į programas politika, taikant kriterijus, tinkamus kiekvienai situacijai.

- b. Ekspertų grupė mano, kad pagrindiniai trūkumai ASU studijų ir mokymosi visą gyvenimą srityje yra:
- i. daugelis KT ir mokymosi visą gyvenimą programų nėra sertifikuotos arba nėra suderintos su kitomis akredituotomis programomis. Tai galėtų būti trūkumas tiems, kurie studijuoja šias programas, ypač, jei absolventai nori išvažiuoti į užsienį, kur darbdaviai gali būti ne taip gerai informuoti apie programų kokybę ir standartus, kaip Lietuvoje;
 - ii. užsienio studentų integravimo stoka dėl kalbos barjero – tiek dėl studentų, tiek dėl kai kurių dėstytojų;
 - iii. įvertinimo, kurį atlieka studentai, sistemos grįžtamojo ryšio tobulinimas;
 - iv. reikia dėti daugiau pastangų siekiant pagerinti į mokslinius tyrimus orientuoto mokymo integravimą ir studentų įtraukimą į mokslinių tyrimų veiklą studijų pradžioje;
 - v. sunkumai siekiant kompensuoti mažą šalies priimamų studentų skaičių, padidinus užsienio studentų priėmimą;
 - vi. formalios sistemos nebuvimas formuojant demokratija pagrįstą Studentų atstovybę.

39. Studijų ir mokymosi visą gyvenimą sritis vertinama teigiamai.

V. MOKSLO IR (ARBA) MENO VEIKLA

40. Ekspertų grupė peržiūrėjo Universiteto mokslinių tyrimų strategiją ir planą. Akivaizdu, kad universitetas labai daug dėmesio skiria mokslinių tyrimų veiklos lygiui ir kokybei pagerinti, o visi darbuotojai aktyviai skatinami dalyvauti moksliniuose tyrimuose. Mokslinių tyrimų strategija apima ir pagrindinius, ir fundamentinius mokslinius tyrimus greta taikomųjų mokslinių tyrimų. Akivaizdus mokslinių tyrimų strategijos tikslas - įveikti esamas problemas mokslinių tyrimų veikloje, įskaitant mažą straipsnių, paskelbtų didelę įtaką turinčiuose moksliniuose žurnaluose, skaičių, žemą mokslinių tyrimų projektų finansavimo lygį, palyginti didelį nubyreusių doktorantų skaičių ir santykinai mažą daktaro laipsnį įgijusiųjų skaičių. Universitetas, kurdamas naują strategiją, nusprendė sutelkti dėmesį į pagrindines strategines kryptis fundamentinių, taikomųjų ir eksperimentinės (socialinės ir kultūrinės) plėtros tyrimų srityse:

- a. Agrobiologijų plėtra;
- b. Augalų genetinio potencialo įvertinimas;
- c. Klimato kaita ir aplinkos sąlygų gerinimas;
- d. Bioenergija, chemijos ir biotechnologiniai procesai;
- e. Tvarus žemės ūkis ir kaimo plėtra;
- f. Maisto sauga ir saugumas;
- g. Žemės, miško, vandens ir energijos išteklių tvarus naudojimas.

41. Ekspertai peržiūrėdami mokslinių tyrimų rezultatus ir aptardami mokslinių tyrimų temas su darbuotojais pastebėjo išsipareigojimą stiprinti ir plėtoti mokslinius tyrimus, ypač miškininkystės ir žemės ūkio srityse. Tačiau pastebėta mažai veiklos maisto technologijų srityje. Buvo daug pareiškimų apie maisto technologijų svarbą, tačiau ekspertų grupei pasirodė, kad tikrovėje mažai pasiekta. Tai, kas buvo nurodyta mokslinių tyrimų plane SS ir interviu bei diskusijų metu, buvo siekiamybė, tačiau kol kas nėra realybė. Siekiant užtikrinti misijos pareiškimą dėl sveiko maisto, ekspertų grupė pažymėjo, kad pagrindinis dėmesys buvo skiriamas žaliavų kokybei, o ne plėtrai maisto technologijos srityje. Turėtų būti toliau plėtojamas glaudus bendradarbiavimas su Kauno technologijos universitetu.

42. ASU paskyrė naują prorektorius moksliniams tyrimams, ir įstaigos išsipareigojimas siekiant įgyti mokslinių tyrimų įgūdžius ir kompetenciją yra labai akivaizdus. Siekiant gerinti mokslinių tyrimų sritį ateityje, svarbios šiuo metu Universiteto investicijos į mokslinių tyrimų infrastruktūrą bendradarbiaujant su valstybės ir privačiu sektoriumi. Universitetas taiko paskatas ir atlygį, kuris pagrįstas išmatuojamais pasiekimais mokslinių tyrimų srityje, įskaitant publikacijas recenzuojamuose žurnaluose, vadovavimą doktorantams ir t. t. Tačiau ekspertai nerado veiksmų, kuriais buvo siekiama remti labai gerų tyrėjų tobulinimąsi, pavyzdžiui, trumpalaikės arba vidutinės trukmės personalo judumo programos, skirtos stiprinti mokslinių tyrimų įgūdžius ir plėsti strateginį tarptautinį bendradarbiavimą.

43. Naujų mokslinių tyrimų infrastruktūros, pavyzdžiui, „Nemuno“ slėnio projekto, plėtra yra svarbus žingsnis siekiant aprūpinti tinkamais ir šiuolaikiniais ištekliais, vykdant pagrindinius ir taikomuosius mokslinius tyrimus. „Nemuno“ slėnio projektas yra bendradarbiavimo su pramonės partneriais rezultatas, siekiant sukurti atviros prieigos integruotą mokslinių tyrimų studijų ir verslo centrą ("Nemuno slėnis"). Šis centras kuriamas pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą „Integruoto mokslo, studijų ir verslo centro programą“. Ši strateginė kryptis taip pat atitinka ŠMM patvirtintą Jungtinę mokslinių tyrimų programą „Jungtinė gamtinių išteklių ir žemės ūkio mokslinių tyrimų programa“. Projekto dėka buvo sukurta puiki erdvė moksliniams tyrimams ir bendradarbiavimui su pramonės atstovais, kartu numatytos galimybės pramonei vykdyti konkrečius projektus Centre, palaikyti glaudžius ryšius su mokslinių tyrimų bendruomene ASU. Centro statybos komponentas yra beveik baigtas, įrenginėjami pagrindiniai laboratorijų įrenginiai ir įranga. Centro potencialas yra puikus, o ASU vadovybės ir personalo išsipareigojimas užtikrinti projekto sėkmę buvo labai akivaizdus.

44. Mokslo ir (arba) meno veiklos srities apžvalga:

- a. Ekspertų grupės vertinimu, pagrindinės ASU stipriosios pusės mokslinių tyrimų srityje yra:
 - i. taikomųjų mokslinių tyrimų žemės ūkio, miškininkystės ir kitose srityse nacionalinė svarba;
 - ii. atlikti tyrimai pradedant nuo lauko darbų iki biuro darbų;
 - iii. geri ištekliai lauko bandymams;
 - iv. gera lauko tyrimų patirtis ir didelis dėmesys skiriamas spręsti problemoms, susijusioms su toliau plėtojama Lietuvos žemės ūkiu; taikomieji moksliniai tyrimai didelį dėmesį skiria realių problemų sprendimui;
 - v. dedamos reikšmingos nuolatinės pastangos siekiant pagerinti mokslinių tyrimų infrastruktūrą;

- vi. aiški vizija ir dėmesys santykių tarp mokslinių tyrimų ir pramonės stiprinimui;
 - vii. „Nemuno“ slėnio centro sukūrimas.
- b. Ekspertų grupė mano, kad pagrindiniai ASU trūkumai mokslinių tyrimų srityje yra:
- i. mažas mokslinių tyrimų veiklos rodiklių skaičius;
 - ii. didelis doktorantūros studijų lygio studentų iškritimo skaičius;
 - iii. menkas dalyvavimas tarptautiniuose tyrimų projektuose, tarptautiniame bendradarbiavime ir tarptautinis matomumas;
 - iv. pernelyg didelis akademinio personalo akademinį valandų skaičius, kuris kelia pavojų darbuotojams skirti moksliniams tyrimams tiek laiko, kiek reikėtų;
 - v. pusiausvyros tarp veiklos, susijusios su pagrindiniais moksliniais tyrimais, palyginti su taikomaisiais moksliniais tyrimais, nebuvimas, o stiprus polinkis į pastarąją sritį.

45. Mokslo ir (arba) meno veikla yra vertinama teigiamai.

VI. POVEIKIS REGIONO IR VISOS ŠALIES RAIDAI

46. ASU užima unikalią padėtį Lietuvoje, kadangi yra vienintelė aukštoji mokykla, kuri specializuojasi šalies žemės ūkio studijų srityje. Yra nemažai kolegijų, siūlančių žemės ūkio studijų programas, bet tik ASU turi teisę ir galimybę pasiūlyti studentams doktorantūros programas srityse, susijusiose su žemės ūkiu.

47. Diskusijų su vidaus ir išorės socialiniais partneriais metu paaiškėjo, kad ASU labai rimtai žiūri į savo pareigas. Universitetas plačiai konsultuojasi su išorės socialiniais partneriais, įskaitant vyriausybę, darbdavius ir vietos pramonę. ASU specializuojasi trijose konkrečiose srityse: žemės ūkio, miškų ūkio ir biologinių išteklių, akcentuojant atsinaujinančią energiją, ir visi šiam sprendimui aktyviai pritarė. Bendrai pripažinta, kad reikia gerai išsilavinusių šios srities absolventų, turinčių platesnį išsilavinimą, įgytą bakalauro programoje, ir specializaciją magistro programoje. Doktorantūros programos pagrindinis dėmesys, kaip ir turėtų būti, skiriamas moksliniams tyrimams.

48. Visi, su kuriais susitiko ekspertų grupė, pritarė strateginiam ASU požiūriui. Visi pritarė tikslams ir strateginiams tikslams ir išreiškė norą padėti Universitetui siekti tikslų visais įmanomais būdais. Tai apima konsultacijų teikimą, atsižvelgiant į verslo praktiką, taip pat studijų turinio reformą.

49. ASU vadovybė vaidina svarbų vaidmenį organizacijose, susijusiose su žemės ūkiu.

50. Taip pat buvo įrodytas absolventų vaidmuo, kurį jie užima padėdami palaikyti ryšius su mokyklomis ir nagrinėdami mokslinių tyrimų disertacijas.

51. Poveikio regiono ir šalies raidai apžvalga:

- i. ekspertų grupė mano, kad pagrindinės stipriosios ASU pusės poveikio regiono ir visos šalies raidai yra:

- i) tinkamai išugdyti absolventai pagrindinėse srityse, kurias nustatė valstybė ir kurios yra svarbios regiono ir šalies raidai;
- ii) noras bendrauti ir bendradarbiauti su išorės socialiniais partneriais plėtojant profesinio tobulėjimo ir KT programas.

52. Poveikio regionui ir visos šalies raidai sritis yra vertinama teigiamai.

VII. GEROSIOS PRAKTIKOS PAVYZDŽIAI IR REKOMENDACIJOS

Gerosios praktikos pavyzdžiai

Ekspertų grupė ASU rado daug geros praktikos pavyzdžių. Ypač išskirtina:

- parodų ir (arba) universiteto organizuojamų atvirų durų dienų du kartus per metus, rengimas, skatinant esamus studentus dalyvauti šiuose renginiuose;
- bendradarbiavimas su pramonės partneriais „Nemuno“ slėnio projekte;
- bendradarbiavimas su pramonės partneriais ir kitais socialiniais partneriais teikiant mokymosi visą gyvenimą ir tęstinio profesinio tobulėjimo programas, kurios atitinka regiono ir šalies poreikius;
- tvirta ir pasiaukojanti lyderystė, kurią palaiko personalas.

Rekomendacijos veiklai tobulinti

Išnagrinėjusi savo išvadas ir atsižvelgusi į diskusijas su Universiteto vadovybe, personalu, studentais ir išorės socialiniais partneriais, Ekspertų grupė rekomenduoja Universitetui apsvarstyti, kad universitetas:

1. apsvarstyti siūlomų studijų programų pertvarkymą, siekiant padidinti veiksmingumą ir optimizuoti studentų pasirinkimą;
2. padidintų savo ryšių su visuomene veiklos kokybę ir lygį, įskaitant studijų programų rinkodarą, kad būtų galima užtikrinti, jog visi socialiniai partneriai (vidaus ir išorės) visiškai supranta Universiteto misiją, darbotvarkę ir veiklą;
3. užtikrintų, kad visi dalykai, įskaitant siūlomus tęstinio profesinio tobulėjimo (kvalifikacijos tobulinimo) ir mokymosi visą gyvenimą programose, būtų akredituoti ir oficialiai pripažinti tiek Universiteto, tiek Nacionalinės kvalifikacijų sąrangos;
4. peržiūrėtų studentų atrankos į Universiteto valdymo organus ir studijų programų komitetus procesą, siekiant iš dalies jį pakeisti atsižvelgiant į tarptautinę gerąją patirtį;
5. išrinktus į Studentų sąjungą įtrauktų į diskusijas ir veiklą Universiteto ir fakulteto lygmenyje;
6. įsteigtų padalinį baigusiems doktorantūros studijas;
7. peržiūrėtų savo personalo ir studentų organizacines struktūras siekiant sumažinti sudėtingumą ir biurokратиškumą;

8. įsteigtų Universiteto patariamąją tarybą;
9. iš pradžių sutelktų dėmesį į magistro studijų programas užsienio studentams, kurios sektų po bakalauro programų;
10. padidintų stažuočių ir įsidarbinimo galimybes visiems studentams;
11. padidintų dalyvavimą Erasmus, Socrates ir kitose programose, skirtose personalui ir studentams;
12. skatintų studentus aktyviau dalyvauti tarptautiniuose klubuose ir organizacijose;
13. toliau siektų aprašyti studijų programas, kurios būtų pagrįstos rezultatų kompetentingumu, o ne sąnaudomis;
14. toliau dėtų pastangas kelti mokslinių tyrimų lygį ir kokybę ir siektų, kad moksliniai tyrimai būtų pripažinti nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu;
15. apsvarstytų naujus veiksmus, kaip sustiprinti akademinio personalo dalyvavimą mokslinių tyrimų srities internacionalizavime ir plėtroje.

VIII. ĮVERTINIMAS

Aleksandro Stulginskio universiteto veikla yra vertinama teigiamai.

Grupės vadovas:

Prof. Bent Schmidt-Nielsen

Team leader:

Grupės nariai:

Prof. Frank van der Duyn Schouten

Team members:

Prof. Carmen Fenoll

Prof. Maris Klavins

Arminas Varanauskas

Kęstutis Ambrozaitis

Vertinimo sekretorius:

Dr. Norma Ryan

Review secretary:

A priedas

Ekspertų grupės komentarai dėl MOSTA vertinimo proceso

Minimalių studijų išteklių reikalavimų įvertinimas.

ASU vertinimas atliktas laikantis metodikos, aprašytos dokumente „Aukštosios mokyklos veiklos vertinimo metodika“. Ekspertų grupei duomenis apie studijų išteklius pateikė MOSTA. Šie duomenys nurodyti dokumente „AUKŠTOSIOS MOKYKLOS STUDIJŲ IŠTEKLIŲ VERTINIMAS PAGAL VERTINAMAS SRITIS“.

Apie ASU padaryta išvada, kad, atsižvelgiant į 2008-2010 m. vertinamų sričių rodiklius aukštojo mokslo įstaigos studijų ištekliai buvo įvertinti **teigiamai**.

Ekspertų grupei šie duomenys buvo naudingi kaip pagrindinė informacija nagrinėjant savianalizės suvestinę ir vykdant pokalbius Universitete.

Ekspertai mano, kad privalo pakomentuoti, kokia tvarka ir kaip naudojo kiekybinius duomenis kartu su kokybiniu vertinimu, kurį jie atliko.

Grupė pastebėjo, kad priimant sprendimą dėl 3 ar 6 metų akreditavimo reikalaujama teigiamai įvertinti studijų išteklius **ir** teigiamai įvertinti keturias sritis, nurodytas kokybinio vertinimo metodikoje.

Grupė pastebėjo, kad kiekybinis vertinimas grindžiamas 2008-2010 m. rodikliais.

Grupė taip pat pastebėjo, kad kiekybinio vertinimo rezultatus Universitetas žinojo iki ekspertų grupės vizito į Universitetą.

Ekspertų grupė norėtų atkreipti dėmesį į porą rodiklių, kurie galėjo turėti esminių neigiamų pasekmių galutiniam bendros akreditavimo tvarkos rezultatui:

1.4 rodiklis: studijų vietų bibliotekoje skaičius; (turėtų būti: studentų skaičius vienai studijų vietai bibliotekoje.)

ASU šio rodiklio vidurkis yra 19,3, kuomet priimtinas minimumas yra 18,1. Trijų metų senumo duomenys, kurie pagrįsti anksčiau buvusiu didesniu studentų skaičiumi, galėjo turėti neigiamą įtaką bendram akreditacijos procesui.

Atsižvelgiant į tai, kad vertinimo kriterijų tikslas yra palyginti universitetus, kurie gerokai skiriasi, galėjo būti svarbu atsižvelgti į materialinių išteklių ir infrastruktūros, kurių konkrečiai reikia studijoms ir mokslinių tyrimų darbams, prieinamumą ir apibūdinimus.

4.4 rodiklis: mokslo (meno) daktarų, kurių mokslą finansuoja valstybė, ir trečiosios pakopos stojančiųjų, kuriuos finansuoja valstybė, santykis.

ASU šis rodiklis labai svyruoja, o galutinis vidurkis yra gerokai mažesnis už priimtina minimalų lygį. Ekspertų grupė mano, kad svarbu, jog Universitetas praneštų apie šį neatitikimą. Ekspertai taip pat žino, kad rodiklis yra pagrįstas labai mažu bendru skaičiumi ir svyravimais, o nurodytas tik vienas, įgijęs daktaro laipsnį, gali daryti ženklią įtaką duomenims. Grupė sunerimusi, kad mažas doktorantų skaičius ir pasekmės teigiamam arba neigiamam vertinimui gali daryti didelį spaudimą tiek atskiram studentui, tiek studento darbo vadovui, bei įtakoti atitinkamos doktorantūros programos ir egzaminų vykdymo tvarką.

Išvada: Kaip jau buvo minėta anksčiau, ekspertų grupė mano, kad rodikliai yra įdomūs ir vertingi kaip papildoma informacija atliekant vertinimą. Ekspertai rekomenduoja SKVC apsvarstyti dvigubo vertinimo procedūrą dar kartą ir aptarti dviejų procedūrų sujungimą.

**PRIEDAS. ALEKSANDRO STULGINSKIO ATSAKYMAS DĖL VERTINIMO
IŠVADŲ**